

IN TIJDEN VAN BESMETTING

PAOLO GIORDANO BIJ DE BEZIGE BIJ

De eenzaamheid van de priemgetallen

Het menselijk lichaam

Het zwart en het zilver

De hemel verslinden

Paolo Giordano

*In tijden
van
besmetting*

Vertaald door Pietha de Voogd

2020

DE BEZIGE BIJ

AMSTERDAM

Copyright © 2020 Giulio Einaudi editore
Copyright Nederlandse vertaling
© 2020 Pietha de Voogd

Uitgegeven in samenwerking met Paolo Giordano,
zijn agentschap MalaTesta Literary Agency en
co-agentschap 2 Seas Literary Agency.

De auteur zal een deel van de opbrengst doneren aan
medische onderzoeksinstituten en aan hen die hard
werken om de geïnfecteerden te genezen.

Oorspronkelijke titel *Nel contagio*
Oorspronkelijke uitgever Giulio Einaudi editore, Turijn
Omslagontwerp bij Barbara
Foto auteur Daniel Mordzinski
Vormgeving binnenwerk Peter Verwey
Druk Bariet Ten Brink, Meppel
ISBN 978 94 031 9830 9
NUR 302

debezigebij.nl

Bij de productie van dit boek is gebruikgemaakt van papier dat het keurmerk van de Forest Stewardship Council (FSC®) mag dragen. Bij dit papier is het zeker dat de productie niet tot bosvernietiging heeft geleid.

Inhoud

Met beide benen op de grond	7
Middagen van een nerd	11
De wiskunde van besmetting	13
R met een nul	15
In deze krankzinnige, niet-lineaire wereld	17
De besmetting stoppen	21
Er het beste van hopen	23
De besmetting echt stoppen	25
De wiskunde van de voorzichtigheid	27
Hand-voet-mondziekte	31
Het dilemma van de quarantaine	35
Tegen het fatalisme	37
Nog een keer tegen het fatalisme	41
Geen mens is een eiland	43
Vliegen	45

Chaos	47
Op de markt	49
In de supermarkt	51
Verplaatsingen	53
Een te gemakkelijke voorspelling	55
Het regent terwijl de zon schijnt	57
Parasieten	61
Deskundigen	65
Buitenlandse multinationals	67
De Chinese Muur	71
De god Pan	73
De dagen tellen	77

Met beide benen op de grond

De corona-epidemie maakt een goede kans om de belangrijkste gezondheidsdreiging van onze tijd te worden. Niet de eerste, niet de laatste, en misschien niet eens de huiveringwekkendste. Waarschijnlijk heeft ze tegen de tijd dat ze is uitgewoed niet meer slachtoffers gemaakt dan andere epidemieën, maar drie maanden na de uitbraak heeft ze al een record gebroken: SARS-CoV-2 is het eerste nieuwe virus dat zich zo snel over de wereld heeft verspreid. Andere virussen die er sterk op lijken, zoals zijn voorganger SARS-CoV, zijn in korte tijd tot staan gebracht. Weer andere, zoals hiv, hebben jarenlang in het geniep op ons liggen loeren. Maar SARS-CoV-2 is driester. Zijn brutaliteit maakt ons iets duidelijk dat we al wisten maar nog niet zo goed konden inschatten: op hoe-

veel niveaus we, overal, met elkaar verbonden zijn, en de complexiteit van de wereld waarin we leven, zijn sociale, politieke, economische, maar ook interpersoonlijke en psychische samenhang.

Ik schrijf dit op een uitzonderlijke 29ste februari, een zaterdag in dit schrikkeljaar. Het aantal bevestigde besmettingen in de wereld heeft de vijfentachtigduizend overschreden, waarvan tachtigduizend alleen al in China, en het aantal doden nadert de drieduizend. Deze merkwaardige boekhouding klinkt nu al drie maanden als ondertoon mee in mijn leven. Ook op dit moment heb ik de interactieve kaart van de Johns Hopkins University weer voor me. De verspreidingsgebieden worden aangegeven met een rode cirkel die scherp afsteekt tegen de grijze ondergrond: alarmerende kleuren die wel wat terughoudender hadden mogen worden uitgekozen. Maar goed, virussen zijn natuurlijk rood, en noodsituaties ook. China en Zuidoost-Azië zijn onder één grote vlek verdwenen, maar de hele wereld zit onder de rode vlekken, en die rash wordt gegarandeerd steeds ernstiger.

Italië heeft zich, tot verrassing van velen, ontpopt als kampioen in de wedstrijd om welk land het griezeligst is. Maar dat is puur toeval. In een paar dagen

tijd kunnen andere landen er zomaar slechter aan toe zijn dan wij. De woorden ‘in Italië’ betekenen niet zoveel meer in deze crisis; grenzen, regio’s, wijken bestaan niet meer. Wat we nu meemaken is van een aard die identiteit en cultuur overstijgt. Aan deze besmetting kunnen we afmeten hoezeer onze wereld is geglobaliseerd, verweven is geraakt, een onontwarbare kluwen is geworden.

Dat weet ik allemaal best, maar toch kan ik het niet helpen dat ik, net als iedereen, huiver als ik die rode schijf op Italië zie. Vanwege de door de overheid opgelegde voorzorgsmaatregelen gingen afspraken die ik de komende dagen had niet door, en zelf heb ik ook een paar afspraken afgezegd. Ik bevind me ineens in een onverwachte leegte. Een toestand die velen met mij delen: ons dagelijks leven staat in de pauzestand, ons ritme is onderbroken, zoals in een liedje, wanneer de drums stoppen en de muziek lijkt te vertragen. Scholen dicht, weinig vliegtuigen in de lucht, eenzaam echoënde voetstappen in de gangen van de musea, overal stiller dan normaal.

Ik heb besloten deze leegte te gebruiken om te schrijven. Om mijn bange voorgevoelens in bedwang te houden en een betere manier te vinden om over

dit alles na te denken. Soms kan schrijven dienen als ballast om met beide benen op de grond te blijven staan. Maar er is nog een andere reden: ik wil niet missen wat deze epidemie ons over onszelf vertelt. Zodra we onze angst overwonnen hebben, verdampt in een mum van tijd ook ons bewustzijn – zo gaat het altijd met ziektes.

Als jullie deze bladzijden lezen, zal de situatie al anders zijn. Er zullen andere getallen zijn, de epidemie heeft zich verder uitgebreid, ze zal elke uithoek van de beschaafde wereld hebben bereikt of ze is tot staan gebracht, maar dat doet er niet toe. De overwegingen waartoe deze besmetting ons noopt, zullen nog steeds waardevol zijn. Want wat er nu gebeurt is geen toeval, en ook geen ramp. Het is ook absoluut niet nieuw: het is eerder gebeurd en zal weer gebeuren.

Middagen van een nerd

Ik herinner me nog hoe ik in de onderbouw van de middelbare school soms middagen lang bezig was om wiskundige uitdrukkingen te vereenvoudigen. Een enorme reeks symbolen uit het boek overschrijven om die dan, stap voor stap, te herleiden tot een beknopt, begrijpelijk resultaat: 0 , $-\frac{I}{2}$, a^2 . Buiten werd het donker en het landschap week voor de reflectie van mijn door de lamp verlichte gezicht. Het waren vredige middagen. Bubbels van orde in een tijd dat alles binnen en buiten mij – vooral binnen – in een chaos leek te veranderen.

Lang voordat ik ging schrijven was wiskunde voor mij dé manier om mijn angsten onder controle te krijgen. Het overkomt me nog steeds dat ik 's ochtends bij het wakker worden berekeningen en ge-

tallenreeksen verzin. Meestal is dat een teken dat er iets niet goed gaat. Ik neem aan dat ik dus een nerd ben. Oké, dat accepteer ik. Ongemakkelijk, maar ik neem het voor lief, om zo te zeggen. Maar nu blijkt dat wiskunde niet alleen een tijdverdrijf voor nerds is, maar een onmisbaar instrument om te begrijpen wat er precies aan de hand is en om ruis te negeren.

Epidemieën zijn, meer nog dan medische noodsituaties, wiskundige noodsituaties. Want wiskunde is niet zozeer de wetenschap van getallen, maar de wetenschap van relaties: zij beschrijft de verbanden en de uitwisselingen tussen verschillende entiteiten en abstraheert ze in letters, functies, vectoren, punten en oppervlakten. Besmetting is een infectie van het netwerk van onze onderlinge betrekkingen.